

המוסד לביטוח לאומי

מינהל המחקר והתכנון

**נשים המקבלות
דמי מזונות
באמצעות המוסד לביטוח לאומי
1989**

סקר מס' 73

המוסד לביטוח לאומי
מינהל המחקר והתכנון

נשים המקבלות דמי מזונות
באמצעות
המוסד לביטוח לאומי
1 9 8 9

אסתר טולדנו

מאי 1990

אייר התש"ן

ירושלים

ה ק ד מ ה

מינהל המחקר והתכנון מציג פעם נוספת חוברת כסדרת הפרסומים על נשים שקיבלו דמי מזונות מהמוסד לביטוח לאומי.

בחוברת זו, נתונים על הנשים שקיבלו דמי מזונות בשנת 1989 מכות חוק המזונות (הבטחת תשלום) המופעל על ידי המוסד לביטוח לאומי וכן נתונים כלליים על הבעלים החייבים בדמי המזונות ועל היקף חובותיהם למוסד לביטוח לאומי. בחוברת זו נכלל לראשונה גם דיון בתכונותיהן של נשים שהתחילו לקבל דמי מזונות ב-1989 - כלומר נשים חדשות במערכת.

הדו"ח הוכן על ידי אסתר טולידנו מהמחלקה לגמלאות קצרות מועד שבהנהלת דליה גורדון.

תודתנו נתונה למזל ג'אנו אשר הכינה את הלוחות. כמו כן יבואו על הברכה רינה ברקאי, מנהלת האגף לילדים ולגמלאות מחליפות-שכר, וחנה פרידמן, מנהלת מחלקת מזונות, על שיתוף הפעולה שאיפשר פרסום זה. תודה גם לאנשי האגף לעיבוד נתונים אוטומטי שערכו את העיבודים הממוכנים.

שלמה כהן
סמנכ"ל מחקר ותכנון

תוכן עניינים

עמוד

1	מבוא
3	אוכלוסיית הנשים המקבלות דמי מזונות תכונות דימוגראפית תכונות כלכליות תשלומים ותקבולים לדמי מזונות
6	נשים שהתחילו לקבל דמי מזונות נספח לווחות
13	לווח מס. 1: נשים המקבלות דמי מזונות
13	לווח מס. 2: מספר התיקים ביחידה למזונות
14	לווח מס. 3: נשים המקבלות דמי מזונות, לפי גיל
15	לווח מס. 4: נשים המקבלות דמי מזונות, לפי מצב משפחתי
16	לווח מס. 5: נשים המקבלות דמי מזונות, לפי יבשת מוצא
17	לווח מס. 6: נשים המקבלות דמי מזונות, לפי מספר ילדים
18	לווח מס. 7: נשים המקבלות דמי מזונות, לפי סוג הצמדה של פסק דין ולפי סוג בית הדין
19	לווח מס. 8: נשים המקבלות דמי מזונות, לפי סוג תשלום
20	לווח מס. 9: התשלום הממוצע לנשים המקבלות דמי מזונות, לפי סוג תשלום
21	לווח מס. 10: נשים המקבלות דמי מזונות, לפי גובה הקיצבה המשולמת בפועל ולפי סוג בית דין
22	לווח מס. 11: נשים המקבלות דמי מזונות, לפי השתייכות לכוח העבודה
23	לווח מס. 12: תשלום ממוצע לדמי מזונות, לפי השתייכות לכוח העבודה
24	לווח מס. 13: גובה ההכנסה הכוללת של נשים עובדות מעבודה ומדמי מזונות
25	לווח מס. 14: נשים המקבלות דמי מזונות, לפי גובה הקיצבה המשולמת
27	לווח מס. 15: התשלומים והתקבולים לדמי מזונות

מ כ ו א

בשנת 1989 אושרו בסך הכל כ-3,500 תביעות חדשות לדמי מזונות, שזו עליה של כ-18% לעומת השנה הקודמת שבמהלכה חל גידול של כ-20%. בסך הכל מספר הנשים שקיבלו דמי מזונות באמצעות המוסד לביטוח לאומי הסתכם ב-11,514 במוצע מידי חודש - גידול בן כ-15.3% מאז השנה הקודמת, שבמרוצתה חל גידול בן כ-8% לעומת השנה שקדמה לה.

מגמת העליה החדה במספר מקבלות דמי מזונות שהיתה בשנתיים האחרונות, היתה צפויה מאחר וקיים מיתאם בין שיעור האבטלה במשק ומספר נשים שפונות לקבלת דמי מזונות. כאשר שיעור האבטלה בעליה או כאשר מספר מקבלי דמי אבטלה גדל - גם מספר התביעות החדשות לדמי מזונות נמצא בעליה.

לוח מס. 1: תביעות לדמי מזונות ולדמי אבטלה שאושרו
(מספרים מוחלטים, אחוזים וממוצעים)
1989-1976

שנה	תביעות לדמי מזונות שאושרו		תביעות לדמי אבטלה שאושרו	
	סה"כ	אחוז שינוי לעומת שנה קודמת	ממוצע חודשי	אחוז שינוי לעומת שנה קודמת
1976	1,181	-	1,164	-
1977	1,045	-11.5	1,247	7.1
1978	855	-18.2	1,161	-6.9
1979	859	0.5	1,621	39.6
1980	1,500	74.6	9,767	502.5
1981	1,994	32.0	2,314	26.1
1982	2,071	3.9	11,573	-6.0
1983	1,975	-4.6	10,160	-12.2
1984	2,152	9.0	15,205	49.7
1985	2,543	18.2	19,969	31.3
1986	2,395	-5.8	19,475	-2.5
1987	2,492	5.1	19,067	-2.1
1988	3,004	20.5	28,496	49.5
1989	3,533	17.6	48,947	71.8

ניתן להסביר את המיתאם החיובי בין שתי הסדרות האלה על ידי כך שעליה באבטלה גורמת לפליטת כוח אדם משוק העבודה הכולל בין היתר גברים החייבים בדמי מזונות ונשים שבידן פסק דין למזונות.

- גברים החייבים בדמי מזונות שעד התפטרותם מעבודה, שלמו באופן סדיר את התשלום לדמי מזונות ישירות לזוכה, יתכן ולא היו מסוגלים לעמוד בתשלומים לאחר פיטוריהם. כתוצאה מכך האשה הזכאית לדמי מזונות פנתה למוסד לביטוח לאומי לממש את זכויותיה.

- נשים עובדות שבידן פסק דין ולא היו זכאיות לדמי מזונות מהמוסד לביטוח לאומי בעקבות מבחן הכנסות, לאחר פיטוריהן תהיינה זכאיות.

כיום עומדת על הפרק, הצעת חוק לפיה ישולמו דמי מזונות רק לנשים לגביהן יש אפשרות לגבות את התשלום מהחייב. כלומר לזוכה לגביה ידוע כי החייב בפסק דין נמצא בחו"ל, לא ישולמו לה דמי מזונות.

אם הצעת חוק זו תתקבל, אזי אשה שתפסיד זכאותה לדמי מזונות עקב תיקון זה תהיה, ברוב המקרים, זכאית להבטחת הכנסה. וזאת משום שמבחן ההכנסות לשתי גימלאות אלה דומה. לכן המוסד לביטוח לאומי לא יחסוך כספים בעקבות הצעת חוק זו.

בנוסף לכך חוק המזונות נכנס לתוקפו ב-1972. מטרת החוק כפי שעמדה לנגד מעצבי המדיניות והמחוקק היתה להבטיח לאישה שזכתה בפסק דין למזונות, אמצעי קיום לה ולילדיה באופן בלתי תלוי ביכולתה לממש פסק דין זה. כאשר הבעל החייב אינו מקיים את פסק הדין מרצונו ואינו משלם לאישה את דמי המזונות המגיעים לה על פי פסק הדין, החוק איפשר לאישה לפנות למוסד לביטוח לאומי, כדי שיבצע את פסק הדין: כלומר, ישלם לזוכה גימלה ויזאג, באמצעות הליכי הוצאה לפועל, לגבות כספים אלה מן החייב.

התשלום ינתן לזוכה כל עוד מוטלת על החייב חובת תשלום מזונות.

לכן, הצעת חוק לפיה ישולם לזוכה תשלום רק אם החייב יכול להחזיר למוסד את חובו תגרום לפגיעה בבסיס עליו עומד חוק המזונות.

בסוף שנת 1989 סך כל התיקים "הפעילים" בנושא מזונות הגיע ל-16,444. אלה כללו תיקים של נשים שקיבלו דמי מזונות בתקופה האמורה וכן תיקים של נשים שחדלו לקבל תשלום, ונשאר חוב של הבעל בלבד. תיק נחשב כבלתי פעיל כאשר האישה חדלה לקבל תשלום, ואין חוב מצד הבעל. מאז הפעלת חוק המזונות נפתחו בסך הכל 26,970 תיקי דמי מזונות; 10,525 מתוכם אינם פעילים כיום.

גובה התשלום המשולם לזוכה כפי שנקבע בפסק הדין למזונות או עפ"י התקנות - לפי השיעור הנמוך מביניהם. עם התחייבותו של המוסד לביטוח לאומי לשלם לאישה הזוכה ולילדיה את דמי המזונות המגיעים לה, הוא נוטל על עצמו גם את כל הכרוך בגביית התשלום הנקוב בפסק הדין. לכן, זכאית לתשלומים רק אישה שאינה נוקטת בהליכים לביצוע פסק דין או המפסיקה את הליכי הביצוע בטרם הגישה בקשה למוסד. אם דמי המזונות על פי פסק הדין גבוהים מן התשלום שהאישה קיבלה מהמוסד לביטוח לאומי, ולכן המוסד גבה מהחייב סכומים העולים על אלה ששולמו לזוכה, הוא מעביר לה את ההפרש.

אישה אשר גובה התשלום המגיע לה על פי פסק הדין אינו מאפשר קיום מינימלי, רשאית לפנות לשירות להבטחת הכנסה. היא תהיה זכאית להשלמת הכנסה לאחר מבחן הכנסות ומבחן תעסוקה, בהתאם לחוק הבטחת הכנסה.

אוכלוסיית הנשים המקבלות דמי מזונות

תכונות דימוגרפיות

ב-1989 נמשכו אותן המגמות שנמצאו בתכונותיהן הדימוגרפיות של הנשים שקיבלו דמי מזונות בשנים קודמות. כמחצית הנשים היו בנות 20-34 שנים, וגילן הממוצע נשאר 35. גיל זה גבוה מממוצע גיל כלל הנשים באוכלוסייה (מגיל 15 ועד גיל 65), שהוא 32. כ-60% מכלל הנשים שקיבלו דמי מזונות היו גרושות מהחייב, כ-36% היו בנפרד ממנו, אם כי עדיין היו נשואות לו, והיתר (4%) ידועות בציבור וכו'.

גם בהתפלגות לפי מוצא לא חל שינוי: כ-94% מכלל הנשים שקיבלו דמי מזונות היו יהודיות, וכ-6% היו לא יהודיות, בהשוואה לכ-85% ו-15% בהתאמה, בקרב כלל הנשים באוכלוסייה (מגיל 15 ומעלה). שוב, בדומה לעבר, אחוז ילידות אסיה-אפריקה היה גבוה יותר בין הנשים שקיבלו דמי מזונות (35%) מאשר ככלל הנשים היהודיות באוכלוסייה בנות ה-15+ (24%), ואילו אחוז ילידות אירופה-אמריקה היה נמוך (12%) מאשר בכלל אוכלוסיית הנשים כנ"ל (30%). חלקן של ילידות הארץ בקרב אוכלוסיית הנשים שקיבלו דמי מזונות ובקרב אוכלוסיית הנשים בנות ה-15+ היה כמעט זהה. עם זאת חל גידול באחוז הנשים ילידות הארץ מתוך מקבלות דמי המזונות - מ-28% ב-1976 ל-54% ב-1989; ובמקביל, אחוז ילידות אסיה-אפריקה הולך וקטן - מ-60% ב-1976 ל-35% ב-1989. אחוז ילידות אירופה-אמריקה נשאר קבוע: כ-12%.

מספר הילדים הממוצע של מקבלות מזונות היה נמוך ממספרם בכלל אוכלוסיית האימהות בארץ 1.9 לעומת 2.5, בהתאמה. ניתן להסביר תופעה זו על ידי כך

שותק הנישואין קטן יותר בקרב הנשים הגרושות בהשוואה לאימהות אחרות. רוב (77%) הנשים שקיבלו דמי מזונות היו אימהות לילד אחד או שניים. בקרב כלל אוכלוסיית המשפחות עם ילדים בארץ היו רק 59% כאלה. 8% בלבד מהנשים שקיבלו דמי מזונות היו אימהות ל-4 ילדים ויותר, לעומת 19% כאלה בין כלל המשפחות עם ילדים בארץ. גם בנושא זה נמשכת המגמה שנמצאה בשנים קודמות, של ירידה (אם כי קלה) באחוז האימהות ל-4 ילדים או יותר בין המקבלות דמי המזונות מהמוסד לביטוח לאומי.

תכונות כלכליות

גובה התשלום לדמי מזונות

כאמור, אישה זכאית לדמי מזונות אם בידה פסק דין למזונות הניתן ע"י בית משפט או בית דין מוסמך. מתוך סך כל הנשים שקיבלו דמי מזונות בשנת 1989, לכ-57% היה פסק דין מבתי משפט רכניים, לכ-37% היה פסק דין מבתי משפט מתוזזיים ולכ-6% מבתי משפטים אחרים. כמחצית פסקי הדין היו צמודים לתוספת יוקר המשולמת במשק וכמחצית היו צמודים למדד המחירים לצרכן.

השוואת גובה דמי המזונות שנפסקו על ידי סוגי בתי הדין השונים מראה, שבתי הדין הרבניים נוטים לפסוק דמי מזונות נמוכים מאשר בתי הדין האחרים.

כאמור לעיל, שיעור התשלום לאישה הזכאית לדמי מזונות הוא כפי שנקבע בפסק הדין למזונות או עפ"י התקנות - לפי השיעור הנמוך מביניהם.

בשנת 1989, כ-84% מן הנשים שקיבלו דמי מזונות קיבלו תשלום בשיעור שנקבע בפסק הדין וכ-16% בלבד קיבלו את השיעור הקבוע בתקנות. היינו פסקי הדין למזונות במרבית המקרים היו נמוכים משיעור ההכנסה הקבוע בתקנות והשווה לשיעור ההכנסה המובטחת. מן הנשים שקיבלו דמי מזונות בשיעור התקנות, 7% קיבלו את מלוא השיעור ו-9% קיבלו שיעור מופחת. אלה היו בדרך כלל נשים עובדות ונשים שקיבלו גימלאות אחרות מהמוסד לביטוח לאומי, בעיקר גמלת נכות.

בשנת 1989 התשלום הממוצע לכלל הנשים שקיבלו דמי מזונות הגיע לרמה של כ-415 ש"ח לחודש, כלומר, כ-20% מהשכר הממוצע במשק. אולם היה הבדל גדול מאוד בין מי שקיבלו תשלום לפי פסק דין לבין מי שקיבלו את השיעור המלא לפי התקנות: הראשונות קיבלו כ-375 ש"ח או כ-18% מהשכר הממוצע במשק, בעוד שהאחרונות, קיבלו כ-898 ש"ח היינו 43% מהשכר הממוצע במשק. אלה שקיבלו תשלום לפי השיעור המופחת של התקנות - קיבלו כ-430 ש"ח או כ-21% מהשכר הממוצע במשק.

ההבדל הגדול בין גובה התשלומים לפי פסקי הדין ולפי התקנות בולט במיוחד כאשר מחשבים את אחוז התשלום הממוצע בפועל מתוך התשלום הממוצע שהיה מתקבל אילו כל הנשים היו מקבלות לפי התקנות. חישוב זה מראה כי בפועל מקבלות הנשים רק כ-47% ממה שהיו מקבלות אילו קיבלו את תשלומיהן לפי התקנות ולא לפי פסקי דין.

השתייכות לכוח העבודה

כ-40% מכלל הנשים שקיבלו דמי מזונות עבדו וכ-60% לא עבדו. שיעור הנשים שעבדו גבוה קצת יותר בקרב הנשים המקבלות דמי מזונות מאשר בכלל אוכלוסיית הנשים מעל גיל 15 - 40% לעומת 37% בהתאמה.

בהתאם לחוק, על נשים עובדות חל מבחן הכנסות. כאמור לעיל רק 9% מהנשים קיבלו תשלום לפי שיעור מופחת למרות שאתו הנשים העובדות היה גבוה יותר (40%). כלומר, לגבי רוב הנשים העובדות גובה התשלום שנקבע בפסק הדין היה נמוך עד כדי כך שלא היה צורך לבצע מבחן הכנסות. ייתכן שהסיבה לכך היא שעובדת היות האישה עובדת נלקחת בחשבון בקביעת גובה פסק הדין בכתי המשפט. השערה זו מתחזקת גם מכך שממוצע התשלום לדמי מזונות שקיבלו הנשים העובדות היה נמוך מזה שקיבלו יתר הנשים: בשנת 1989, הנשים העובדות קיבלו בממוצע כ-75% מהתשלום הממוצע של אלה שלא עבדו.

תשלום המזונות הממוצע שקיבלו נשים עובדות הגיע לכ-17% מהשכר הממוצע במשק. אם נוסיף לכך את ההכנסות שהיו להן מעבודה, אזי דמת ההכנסה הכוללת של נשים אלה היתה כ-50% מהשכר הממוצע במשק - היינו, בסך הכל הכנסתן גבוהה בכ-15% בלבד בהשוואה לדמי מזונות שקיבלו הנשים לפי התקנות.

הנשים שלא עבדו מחוץ למשק ביתן קיבלו תשלום מזונות ממוצע בשיעור של כ-22% מהשכר הממוצע במשק. רובן המוחלט קיבלו תשלום נמוך בהרבה משיעור ההכנסה המינימלית המובטחת. נשים אלה זכאיות לפנות לשירות להבטחת הכנסה על מנת לקבל השלמה של הכנסתן לאחר שיעברו מבחן תעסוקה. יש לציין, כי גם הנשים העובדות, שהכנסתן הכוללת ממזונות ומעבודה לא מגיעה לרמה של ההכנסה המינימלית, זכאיות לפנות לשירות להבטחת הכנסה לקבלת השלמת הכנסה.

למרות האמור לעיל רק כ-20% מכלל הנשים שקבלו דמי מזונות ב-1989 קבלו גימלה מהשרות להבטחת הכנסה; זאת כאשר עפ"י הנתונים על הכנסותיהן לפחות 50% זכאיות לה.

אין בידינו מידע על הסיבות לאי פנית נשים אלה לשירות להבטחת הכנסה לממש את זכויותיהן.

נושא נוסף עליו אין בידינו מידע הוא - ממה מתפרנסות נשים שקבלו דמי מזונות בשיעור של 20% מהשכר הממוצע במשק, שהם כ-400 שקל בלבד, ושלא פנו לשרות להבטחת הכנסה.

בימים אלה מוקם במוסד לביטוח לאומי מערך ממוכן חדש לאוכלוסית המקבלות דמי מזונות. אנו מקווים כי הנתונים שיאספו בו יאפשרו להשיב לשאלות אלה בדו"ח הבא.

תשלומים ותקבולים של דמי מזונות

התשלומים לדמי מזונות ממונים בחלקם על ידי התקבולים מהחייבים. בשנת 1989 סכום התשלומים לדמי מזונות הגיע לכ-57.4 מיליון שקל חדש. סך התקבולים מהבעלים החייבים לתקופה זו הגיע לכ-24 מיליון שקל חדש, שהם כ-42% מסך התשלומים ששולמו לנשים בשנה זו.

יש לציין כי אחוז התקבולים מסך התשלומים הינו בירידה מאז שנת 1986.

ניתן למנות מספר סיבות אפשריות לכך:

- בשנים האחרונות שיעור האבטלה בארץ גבוה, כתוצאה מכך מספר החייבים שאינם מסוגלים לשלם את חובם גדל ומספר הנשים החדשות המצטרפות לאוכלוסיית מקבלות דמי מזונות גדל, כאמור לעיל.

- בשנים האחרונות חלה ירידה במספר פעולות האכיפה שנוצעו על ידי הסניפים כולל פניה להוצל"פ.

נשים שהתחילו לקבל דמי מזונות ב-1989

בשנת 1989 כ-3,600 נשים הצטרפו לראשונה לאוכלוסית מקבלות דמי מזונות. הן היוו כ-13% מכלל הנשים שקיבלו אי פעם דמי מזונות מהמוסד לביטוח לאומי. בסך הכל, מאז תחילת הפעלת חוק דמי מזונות, ב-1972, היינו במהלך 18 שנה כ-27 אלף נשים קיבלו דמי מזונות מהמוסד לביטוח לאומי. 1/8 מהן המטרפו לראשונה ב-1989 - פי 2.5 מהממוצע השנתי.

לוח מס. 2 : נשים שקיבלו דמי מזונות מאז הפעלת חוק ונשים שהתחילו לקבל דמי מזונות ב-1989, לפי סניף

נשים חדשות (1989)		סך כל נשים שקיבלו דמי מזונות		סניף
מספרים אחוזים	מספרים מוחלטים	מספרים אחוזים	מספרים מוחלטים	
100.0	3,602	100.0	26,969	סך הכל
10.6	383	11.0	2,965	ירושלים
4.8	174	5.7	1,551	תל אביב
6.4	230	6.9	1,857	חיפה
5.2	186	5.6	1,497	קריות
10.9	392	8.8	2,364	באר שבע
3.0	108	3.0	818	חדרה
3.4	121	3.1	862	טבריה-צפת
9.9	356	10.4	2,815	יפו
3.9	139	3.6	970	כפר סבא
4.4	157	4.1	1,119	נהריה-עכו
2.2	81	2.3	630	נצרת
5.4	193	4.1	1,128	נתניה
2.2	78	2.5	667	עפולה
5.3	190	5.3	1,419	פתח תקוה
11.7	421	13.5	3,630	רחובות
4.2	150	4.0	1,090	רמלה
4.9	178	5.9	1,587	רמת גן

(1) כולל גם לא ידוע.

תכונותיהן של הנשים החדשות שהתחילו לקבל דמי מזונות מהמוסד לביטוח לאומי בשנה האחרונה שונות במספר תחומים בהשוואה לכלל מקבלות דמי מזונות.

- גילן הממוצע של הנשים החדשות נמוך מזה של אלה שקבלו דמי מזונות גם בשנה הקודמת וזהה לגיל הממוצע של אוכלוסיית הנשים בארץ (בגילאי 15 עד 65) 32 בהשוואה ל-35 בהתאמה.

בדיקת הנתונים מראה, שבכל שנה המצטרפות החדשות צעירות מהנשים הותיקות במערכת.

כיום כ-12,000 נשים מקבלות דמי מזונות, מספר זה זהה למספר הנשים שהצטרפו בארבע השנים האחרונות לאוכלוסיית מקבלות דמי מזונות. כלומר נשים מקבלות דמי מזונות במשך תקופה ממוצע של כ-4 שנים.

- רק 41% גרושות מהחייב בהשוואה ל-61% בקרב כלל מקבלות דמי מזונות. במקביל 55% עדין נשואות לחייב בהשוואה ל-35% בקרב כלל מקבלות דמי מזונות.

גם כאן יתכן כי הסיבה היא הותק הנשים במסגרת זו. יש להניח שנשים שלגביהן פסק הדין הוא חדש, רק התחילו בתהליך גירושין וטרם התגרשו. בקרב הותיקות תהליך גירושין החל כבר בשנים קודמות, ועל כן חלקן כבר גרושות כ-1989.

- 6% הינן לא יהודיות, בדומה לכלל אוכלוסיית מקבלות דמי מזונות. חלוקה לפי יבשת מוצא בין היהודיות מראה כי אחוז ילידות אסיה-אפריקה נמוך מזה שבקרב כלל מקבלות מזונות - 30% בהשוואה ל-35% בהתאמה. ובמקביל אחוז ילידות ישראל גבוה יותר - 59% בהשוואה ל-54% בהתאמה.

זהו תהליך טבעי בארץ, גם בקרב כלל אוכלוסיית יהודים, אחוז ילידי הארץ הולך וגדל במהלך השנים וגבוה במיוחד בקרב הצעירים ובמקביל אחוז ילידי אסיה-אפריקה הולך וקטן כתוצאה מהצטרפותם של צעירים לאוכלוסייה.

- ממוצע מספר ילדים עד גיל 18 בקרב החדשות קרוב יותר לזה של כלל האימהות בארץ, כלומר גבוה מזה של נשים ותיקות במערכת דמי מזונות - 2.2 בהשוואה ל-2.5 ו-1.9 בהתאמה.

ניתן להסביר תופעה זו על ידי כך שלגבי נשים ותיקות שהן מבוגרות יותר, חלק מילדיהן הגיעו כבר לגיל 18.

- 70% מהחדשות מקבלות תשלום לפי פסק דין בהשוואה ל-84% בקרב כלל

מקבלות דמי מזונות. היינו ב-1989 בבתי משפט, נפסקו יותר פסקי דין הגבוהים מהשיעור הקבוע בתקנות. נוסף לכך ממוצע התשלום עפ"י פסקי דין שנפסקו בשנה האחרונה גבוה מזה שנפסקו בשנים קודמות - 451 שקל בהשוואה ל-375 שקל (במחירי של שנת 1989) בקרב כלל מקבלות דמי מזונות.

כתוצאה מכך, התשלום הממוצע לדמי מזונות של החדשות גבוה מזה של כלל אוכלוסיית השייכות למערכת דמי מזונות - 494 שקל בהשוואה ל-415 בהתאמה.

יש להניח שהסכר לכך הוא שגובה פסק הדין בעת קביעתו בבית המשפט, מושפע מרמת השכר הממוצע במשק ואלו בהמשך הוא מתעדכן בשיעור גידול של מדד או של תוספת יוקר. כידוע שיעור גידול של השכר הממוצע במשק גבוה מזה של המדד ושל תוספת היוקר, בממוצע שנתי.

- אחוז הנשים העובדות בקרב החדשות נמוך מזה שנכלל מקבלות דמי מזונות, אשר כזכור גבוה מזה של כלל אוכלוסיית נשים מעל גיל 15. (34% בהשוואה ל-40% בהתאמה).

ניתן להסביר תופעה זו, בכך שיש נטיה לנשים שאינן נתמכות יותר על ידי בן זוג לצאת לעבודה. נשים החדשות עדין לא הספיקו לצאת לעבודה, והן רק בתחילת דרכן במצב החדש אליו נקלעו.

- הכנסתן מעבודה של נשים החדשות העובדות גבוהה מזו של הותיקות - 841 שקל בהשוואה ל-690 שקל, בהתאמה. גם גובה פסק הדין בקרב הראשונות גבוה יותר - 388 שקל לעומת 352 שקל בקרב כלל מקבלות דמי מזונות.

כתוצאה מכך ההכנסה הכוללת של החדשות העובדות גבוהה יותר - 60% משכר הממוצע במשק לעומת 50% בקרב כלל מקבלות דמי מזונות העובדות.

נספח לוחות

לוח מס. 1 - נשים המקבלות דמי מזונות
(מספרים מוחלטים ואחוזים)
1989-1976

שנה	סך הכל	אחוז שינוי לעומת שנה קודמת
1976	3,218	--
1977	3,393	5.4
1978	3,576	5.4
1979	3,646	2.0
1980	4,193	15.0
1981	5,084	21.2
1982	5,876	15.6
1983	6,163	4.9
1984	6,494	5.4
1985	7,494	15.4
1986	8,557	14.2
1987	9,220	7.7
1988	9,985	8.3
1989	11,514	15.3

לוח מס. 2 - מספר התיקים ביחידה למזונות
(מספרים מוחלטים)
1989-1985

שנה	סך הכל	תיקים פעילים		
		סך הכל	נשים מקבלות דמי מזונות	תיקים פעילים מצד התייב בלבד
1985	16,625	9,258	6,984	2,274
1986	20,501	11,470	8,615	2,855
1987	22,348	12,754	9,547	3,207
1988	24,492	14,394	10,723	3,671
1989	26,969	16,444	12,120	4,324

(1) הנתון מתייחס לחודש מרץ בכל שנה תקציבית.

לוח מס. 3 - נשים המקבלות דמי מזונות, לפי גיל
(מספרים מוחלטים, אחוזים וממוצעים)

1989-1976

גיל ממוצע	ג י ל (באחוזים)								סך הכל		שנה
	50+	49-45	44-40	39-35	34-30	29-25	24-20	עד 19	אחוזים	מספרים מוחלטים	
33.0	6.8	6.1	11.2	15.0	18.7	23.4	17.6	1.2	100.0	3,218	1976
34.0	6.8	7.6	12.8	15.3	20.3	23.6	12.7	0.9	100.0	3,393	1977
34.0	6.8	7.8	12.5	16.1	21.2	22.4	12.3	0.9	100.0	3,576	1978
34.5	6.6	8.7	12.7	16.5	21.7	23.1	10.1	0.6	100.0	3,646	1979
34.5	6.3	8.3	12.7	16.5	23.6	22.1	9.9	0.6	100.0	4,193	1980
34.5	6.0	8.1	12.7	17.0	24.2	21.5	10.0	0.5	100.0	5,084	1981
34.5	5.7	8.7	11.9	20.2	25.6	20.8	6.9	0.2	100.0	5,876	1982
34.0	5.0	7.9	10.9	19.5	26.0	21.6	8.7	0.4	100.0	6,163	1983
34.5	5.3	7.8	11.0	21.9	26.4	20.1	7.2	0.3	100.0	6,494	1984
34.5	5.0	7.3	11.2	23.0	26.1	19.9	7.2	0.3	100.0	7,494	1985
34.5	5.2	6.9	12.2	22.9	26.1	19.5	6.9	0.3	100.0	8,557	1986
35.0	5.6	6.8	14.4	24.1	25.4	17.9	5.6	0.2	100.0	9,220	1987
35.5	5.7	6.6	15.3	24.8	24.9	17.2	5.4	0.1	100.0	9,985	1988
35.0	5.3	6.6	15.3	25.1	24.6	17.1	5.8	0.2	100.0	11,514	1989
מזה: נשים שהצטרפו לראשונה לאוכלוסיית מקבלות דמי מזונות											
32.0	4.8	4.0	12.1	19.0	22.0	23.4	13.6	1.1	100.0	3,602	1989

לוח מס. 4 - נשים המקבלות דמי מזונות, לפי מצב משפחתי
(מספרים מוחלטים ואחוזים)
1989-1976

מצב משפחתי (באחוזים)				סך הכל		שנה
אחר	נשואה שנית (1)	גרושה	נשואה לחייב או נפרדת	אחוזים	מספרים מוחלטים	
5.4	..	26.8	67.8	100.0	3,218	1976
4.1	..	32.0	63.7	100.0	3,393	1977
3.9	..	36.7	59.4	100.0	3,576	1978
3.7	..	40.3	55.9	100.0	3,646	1979
3.7	..	45.4	50.9	100.0	4,193	1980
3.8	..	45.4	50.8	100.0	5,084	1981
3.9	8.9	47.0	40.2	100.0	5,876	1982
4.0	9.4	47.6	39.0	100.0	6,163	1983
3.9	10.5	47.4	38.2	100.0	6,494	1984
3.9	10.9	47.8	37.4	100.0	7,494	1985
3.7	10.2	48.2	37.9	100.0	8,557	1986
3.8	10.4	50.1	35.7	100.0	9,220	1987
4.0	9.9	50.4	35.7	100.0	9,985	1988
3.9	9.7	51.0	35.4	100.0	11,514	1989
מזה: נשים שהצטרפו לראשונה לאוכלוסיית מקבלות דמי מזונות						
4.0	3.3	38.0	54.7	100.0	3,602	1989

(1) החל משנת 1982 עקב שינוי התשלום בתקנות לנשים "הנשואות שנית" הוחל בדיווח נפרד על קבוצה זו. עד מועד זה נכללו נשים אלה בקבוצת ה"גרושות".

לוח מס. 5 - נשים המקבלות דמי מזונות, לפי יבשת מוצא
(מספרים מוחלטים ואחוזים)
1989 - 1976

מזה: יהודיות (באחוזים)				לא יהודיות	יהודיות	(1) סך הכל	שנה
ישראל	אירופה-אמריקה	אסיה-אפריקה	סך הכל	מספרים מוחלטים			
28.3	12.0	59.7	100.0	5.8	94.2	3,218	1976
28.9	12.2	58.9	100.0	5.9	94.1	3,393	1977
30.8	13.0	56.2	100.0	6.1	93.9	3,576	1978
32.7	13.2	54.0	100.0	5.5	94.4	3,646	1979
35.2	12.8	52.0	100.0	6.0	93.8	4,193	1980
36.2	13.3	50.5	100.0	5.5	94.3	5,084	1981
40.0	13.1	46.9	100.0	5.9	94.0	5,876	1982
42.3	12.8	44.9	100.0	6.2	93.8	6,163	1983
44.5	12.6	42.9	100.0	6.1	93.9	6,494	1984
46.7	12.4	40.9	100.0	5.8	94.2	7,494	1985
48.6	12.3	39.1	100.0	5.7	94.3	8,557	1986
50.4	11.6	38.0	100.0	5.8	94.2	9,220	1987
52.1	11.4	36.5	100.0	6.0	94.0	9,985	1988
54.0	11.5	34.5	100.0	5.9	94.1	11,514	1989
מזה: נשים שהצטרפו לראשונה לאוכלוסית מקבלות דמי מזונות							
58.9	11.4	29.7	100.0	6.6	93.4	3,602	1989

(1) בסך הכל נכללו מי שתכונותיהן לא ידועות.

לוח מס. 6 - נשים המקבלות דמי מזונות, לפי מספר ילדים
(מספרים מוחלטים, אחוזים וממוצעים)
1989 - 1976

מספר ילדים ממוצע	מספר ילדים (באחוזים)					סך הכל		שנה
	4+	3	2	1	ללא ילדים	אחוזים	מספרים מוחלטים	
2.3	18.3	15.5	28.9	34.7	2.6	100.0	3,218	1976
2.2	16.4	15.0	28.9	37.1	2.6	100.0	3,393	1977
2.1	14.8	14.6	28.7	39.5	2.3	100.0	3,576	1978
2.1	13.5	14.8	29.1	40.6	2.0	100.0	3,646	1979
2.1	12.8	15.3	29.3	41.1	1.5	100.0	4,193	1980
2.0	12.3	15.2	30.3	41.1	1.1	100.0	5,084	1981
2.0	11.3	15.2	30.9	41.9	0.7	100.0	5,876	1982
2.0	10.6	14.8	31.3	42.5	0.8	100.0	6,163	1983
2.1	10.3	15.1	32.4	41.4	0.8	100.0	6,494	1984
2.0	9.9	15.2	32.7	41.4	0.8	100.0	7,494	1985
2.0	9.3	15.0	32.8	42.2	0.7	100.0	8,557	1986
2.0	8.9	15.0	33.7	41.7	0.7	100.0	9,220	1987
2.0	8.4	14.9	34.3	41.7	0.7	100.0	9,985	1988
1.9	7.9	14.6	34.3	42.5	0.7	100.0	11,514	1989
מזה: נשים שהצטרפו לראשונה לאוכלוסית מקבלות דמי מזונות								
2.2	14.7	15.6	34.0	34.3	1.4	100.0	3,602	1989

לוח מס. 7 - נשים המקבלות דמי מזונות, לפי סוג הצמדה של פסק דין ולפי סוג בית הדין
(מספרים מוחלטים ואחוזים)
מרץ 1990

סוג בית דין	סוגי הצמדה (באחוזים)				סך הכל (1)		מספרים מוחלטים	סוג בית דין
	צמוד לתוספת יוקר	צמוד למדד	לא צמוד	באחוזים	אחוזים	סך הכל		
אחר								
א. סך הכל								
								(1)
3.2	47.8	46.6	2.4	100.0	100.0	12,120		סך הכל
3.5	76.8	17.5	2.2	100.0	57.0	6,913		רבני
3.1	3.8	91.3	1.8	100.0	36.8	4,462		מחוזי
0.9	45.4	47.5	6.2	100.0	5.6	678		שרעי
6.4	4.9	73.2	19.5	100.0	0.3	41		אחר (2)
ב. מזה: שהצטרפו לראשונה למקבלות דמי מזונות ב-1989								
								(1)
1.6	48.0	44.7	5.7	100.0	100.0	244		סך הכל
0.7	77.0	17.3	5.0	100.0	57.0	139		רבני
3.3	2.2	88.9	5.6	100.0	36.9	90		מחוזי
1.5	53.4	33.3	13.3	100.0	6.1	15		שרעי
-	-	-	-	100.0	-	-		אחר (2)

(1) בסך הכל נכללו מי שתכונתיהן לא ידועות.
(2) כולל נוצרי, דרוזי ובית דין עליון.

לוח מס. 8 - נשים המקבלות דמי מזונות, לפי סוג תשלום
(מספרים מוחלטים ואחוזים)
1976 - 1989

סוג התשלום (באחוזים)			סך הכל (1)		שנה
פסקי דין	תקנות		אחוזים	מספרים מוחלטים	
	בהפחתה	מלא			
71.6	8.1	20.2	100.0	3,218	1976
78.0	9.0	13.0	100.0	3,393	1977
79.4	8.2	11.9	100.0	3,576	1978
86.2	5.4	8.5	100.0	3,646	1979
92.8	2.8	4.4	100.0	4,193	1980
88.8	4.8	6.4	100.0	5,084	1981
85.9	9.6	4.5	100.0	5,876	1982
90.2	6.2	3.5	100.0	6,163	1983
88.2	8.4	3.4	100.0	6,494	1984
88.9	7.0	4.1	100.0	7,494	1985
84.0	10.2	5.8	100.0	8,557	1986
82.3	11.2	6.5	100.0	9,220	1987
84.3	9.5	6.2	100.0	9,985	1988
83.6	9.3	7.0	100.0	11,514	1989
מזה: נשים שהצטרפו לראשונה למקבלות דמי מזונות					
70.0	18.1	11.9	100.0	3,602	1989

(1) בסך הכל נכללו מי שתכונותיהן לא ידועות.

לוח מס. 9 - התשלום הממוצע לנשים המקבלות דמי מזונות, לפי סוג תשלום
1989-1976

נשים המקבלות לפי פסק-דין		נשים המקבלות לפי תקנות				סך כל הנשים המקבלות			שנה
		בהתה		מלא					
כאחוז מהשכר הממוצע במשק	בשקלים לחודש (1)	כאחוז מהשכר הממוצע במשק	בשקלים לחודש (1)	כאחוז מהשכר הממוצע במשק	בשקלים לחודש (1)	% מקצבה ממוצעת לפי תקנות (2)	כאחוז מהשכר הממוצע במשק	בשקלים לחודש (1)	
19.8	62	18.2	57	34.5	108	67.7	23.0	72	1976
17.2	80	19.6	91	32.3	150	59.5	19.6	91	1977
14.6	110	15.9	120	31.8	240	54.7	16.4	124	1978
13.0	193	17.3	257	33.4	497	45.7	14.9	222	1979
14.5	513	19.7	699	40.2	1,422	41.2	16.2	575	1980
15.9	1,297	19.9	1,620	41.8	3,405	43.6	17.5	1,421	1981
16.3	3,125	18.6	3,521	41.7	7,905	44.5	18.1	3,424	1982
16.1	8,051	20.0	10,037	41.7	20,906	41.7	17.4	8,711	1983
16.2	41,645	19.4	49,903	43.0	110,573	39.5	17.0	43,683	1984
18.0	139,706	25.8	199,832	52.6	407,158	37.6	19.8	152,957	1985
17.4	198.2	21.7	246.4	45.8	520.7	44.1	19.6	222.3	1986
16.9	248.0	20.3	298.5	41.8	615.0	46.6	18.8	276.9	1987
17.7	316.0	20.5	365.6	43.3	770.9	46.5	19.4	346.2	1988
18.0	375.3	20.6	429.7	43.0	897.6	46.7	19.9	414.9	1989
מזה: נשים שהצטרפו לראשונה למקבלות דמי מזונות									
21.6	450.8	19.0	396.5	43.1	899.5	54.9	23.7	493.9	1989

(1) החל מ-1986 הסכומים הם בשקלים חדשים.
(2) הקצבה הממוצעת לפי התקנות חושבה בהנחה, שכל הנשים המקבלות דמי מזונות קיבלו את השיעור שנקבע בתקנות.

לוח מס. 10 - נשים המקבלות דמי מזונות, לפי גובה הקיצבה
 המשולמת בפועל ולפי סוג בית דין
 מרץ 1990

גובה הקיצבה		סוג בית הדין
אחוז מהשכר הממוצע במשק	שקלים חדשים	
א. סך הכל		
20.5	445	סך הכל
17.9	389	רבני
25.1	523	מחוזי
23.3	507	שערי
22.0	478	אחר
ב. מזה: נשים שהצטרפו לראשונה למקבלות דמי מזונות		
24.3	527	סך הכל
22.7	493	רבני
25.7	559	מחוזי
29.8	648	שערי
-	-	אחר

לוח מס. 11 - נשים המקבלות דמי מזונות, לפי השתייכות לכוח העבודה
(מספרים מוחלטים ואחוזים)
1989-1976

השתייכות לכוח העבודה (באחוזים)		סך הכל (1)		שנה
לא עובדת	עובדת (2)	אחוזים	מספרים מוחלטים	
78.7	21.3	100.0	3,218	1976
75.1	24.8	100.0	3,393	1977
73.3	26.4	100.0	3,576	1978
73.4	26.3	100.0	3,646	1979
68.5	31.5	100.0	4,193	1980
65.0	34.9	100.0	5,084	1981
62.5	36.6	100.0	5,876	1982
62.2	36.9	100.0	6,163	1983
62.2	37.8	100.0	6,494	1984
64.1	35.9	100.0	7,494	1985
63.8	36.2	100.0	8,557	1986
63.5	35.6	100.0	9,220	1987
62.7	36.5	100.0	9,985	1988
59.7	40.3	100.0	11,514	1989
65.7	34.3	100.0	3,602	מזה: נשים שהצטרפו לראשונה למקבלות דמי מזונות 1989

(1) בסך הכל נכללו מי שתכונותיהן לא ידועות.
(2) כולל שכירות ועצמאיות (העצמאיות הן כאחוז אחד בלבד מכלל הנשים העובדות).

לוח מס. 12 - תשלום ממוצע לדמי מזונות, לפי השתייכות לכוח העבודה
1989-1976

לא עובדת		עובדת		סך הכל		שנה
כאחוז מהשכר הממוצע במשק	בשקלים לחודש (1)	כאחוז מהשכר הממוצע במשק	בשקלים לחודש (1)	כאחוז מהשכר הממוצע במשק	בשקלים לחודש (1)	
24.9	78	16.5	52	23.0	12	1976
20.7	96	16.4	76	19.6	91	1977
17.4	131	13.9	105	16.4	124	1978
15.8	236	12.4	184	14.9	222	1979
17.2	609	14.2	502	16.2	575	1980
20.0	1,627	15.5	1,263	17.5	1,421	1981
20.4	3,862	14.9	2,826	18.1	3,424	1982
18.6	9,317	15.3	7,665	17.4	8,711	1983
18.6	47,698	14.4	37,076	17.0	43,683	1984
21.2	163,824	17.3	133,553	19.8	152,957	1985
21.4	243.2	16.3	185.5	19.6	222.3	1986
21.0	308.6	15.6	230.1	18.8	276.9	1987
21.6	385.2	16.3	291.0	19.4	346.2	1988
21.9	457.6	16.8	351.6	19.9	414.9	1989
מזה: נשים שהצטרפו לראשונה למקבלים דמי מזונות						
26.3	549.0	18.6	388.3	23.7	493.9	1989

(1) החל מ-1986 הסכומים הם בשקלים חדשים.

לוח מס. 13 - גובה ההכנסה הכוללת של נשים עובדות מעבודה ומדמי מזונות
 (מספרים מוחלטים ואחוזים)
 1989

כאחוז מהשכר הממוצע במשק	בשקלים חדשים לחודש	סוג הכנסה
א. סך הכל		
49.9	1,041.7	הכנסה מעבודה ודמי מזונות
33.1	690.1	הכנסה מעבודה
16.8	351.6	תשלום דמי מזונות
ב. מזה: נשים שהצטרפו לראשונה למקבלות דמי מזונות		
58.9	1,228.8	הכנסה מעבודה ודמי מזונות
40.3	840.5	הכנסה מעבודה
18.6	388.3	תשלום דמי מזונות

לוח מס. 14 - נשים המקבלות דמי מזונות, לפי גובה הקיצבה המשולמת
(מספרים מוחלטים ואחוזים)
מרץ 1990

קצבה חודשית ממוצעת		מעל 40%	40%-30%	30%-20%	20%-10%	עד 10%	סך הכל	
אחוז מהשכר הממוצע במשק	שקלים חדשים							
א. סך הכל								
סך כל הנשים המקבלות דמי מזונות								
20.5	445.0	1,106	1,687	2,775	3,979	2,573	12,120	מספרים מוחלטים
-	-	9.1	13.9	22.9	32.8	21.3	100.0	אחוזים
נשים עובדות								
17.3	375.6	128	494	1,134	1,789	1,273	4,818	מספרים מוחלטים
-	-	2.7	10.3	23.5	37.1	26.4	100.0	אחוזים
נשים לא עובדות								
22.6	490.8	978	1,193	1,641	2,190	1,300	7,302	מספרים מוחלטים
-	-	13.4	16.3	22.5	30.0	17.8	100.0	אחוזים
נשים שקיבלו תשלום לפי פסק דין								
18.5	401.5	355	1,303	2,370	3,535	2,310	9,873	מספרים מוחלטים
-	-	3.6	13.2	24.0	35.8	23.4	100.0	אחוזים
נשים שקיבלו תשלום לפי תקנות - כשיעור מופחת								
20.5	446.2	49	260	398	437	256	1,400	מספרים מוחלטים
-	-	3.5	18.6	28.4	31.2	18.3	100.0	אחוזים
נשים שקיבלו תשלום לפי תקנות - שיעור מלא								
43.7	949.8	645	19.7	-	-	-	847	מספרים מוחלטים
-	-	76.7	23.3	-	-	-	100.0	אחוזים

קצבה חודשית ממוצעת		מעל 40% מהשכר הממוצע במשק	30%-40% מהשכר הממוצע במשק	20%-30% מהשכר הממוצע במשק	10%-20% מהשכר הממוצע במשק	עד 10% מהשכר הממוצע במשק	סך הכל	
אחוז מהשכר הממוצע במשק	שקלים חדשים							
ב. מזה: נשים שהצטרפו לראשונה למקבלות דמי מזונות								
סך כל הנשים המקבלות דמי מזונות								
24.3	526.9	36	50	59	66	33	244	מספרים מוחלטים
-	-	14.8	20.5	24.2	27.0	13.5	100.0	אחוזים
נשים עובדות								
18.5	401.1	4	11	19	33	20	87	מספרים מוחלטים
-	-	4.6	12.7	21.8	37.9	23.0	100.0	אחוזים
נשים לא עובדות								
27.2	590.6	32	39	40	33	13	157	מספרים מוחלטים
-	-	20.4	24.8	25.5	21.0	8.3	100.0	אחוזים
נשים שקיבלו תשלום לפי פסק דין								
22.4	486.3	10	41	47	53	22	173	מספרים מוחלטים
-	-	5.8	23.7	27.2	30.6	12.7	100.0	אחוזים
נשים שקיבלו תשלום לפי תקנות - בשיעור מופחת								
18.6	403.5	3	6	11	12	11	43	מספרים מוחלטים
-	-	7.0	14.0	25.5	27.9	25.6	100.0	אחוזים
נשים שקיבלו תשלום לפי תקנות - שיעור מלא								
44.5	967.3	24	4	-	-	-	28	מספרים מוחלטים
-	-	85.7	14.3	-	-	-	100.0	אחוזים

לוח מס. 15 - התשלומים והתקבולים לדמי מזונות
1989-1975

ת ק ב ו ל י ם		תשלומים (1)	שנה
% מהתשלומים	מספרים מוחלטים (1)		
15.9	0.3	2.0	1975
26.0	0.7	2.7	1976
32.7	1.4	4.2	1977
49.3	2.7	5.4	1978
47.0	4.6	9.7	1979
38.3	11.5	30.0	1980
40.6	35.6	87.6	1981
43.8	105.0	240.0	1982
50.7	330.0	651.0	1983
47.9	1,652.9	3,451.0	1984
47.9	6,674.9	13,943.0	1985
53.6	12,243.3	22,824.3	1986
52.6	16,158.2	30,693.7	1987
49.7	20,658.4	41,594.5	1988
42.2	24,249.0	57,421.3	1989

(1) עד 1985 הסכומים הם במיליוני שקלים. החל מ-1986 הסכומים הם באלפי שקלים חדשים.

